

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

III. Quot sint species infidelitatis; & qualis inter eas quoad gravitatem sit
comparatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

quandoquidem remote, modo explicato, omnia infidelitati seu fidei defectui tribui possunt.

29 Accedit, quod per quædam peccata fidelium nonnunquam specialis contumelia irrogatur Sacramentis fidei; quod in eodem genere peccati inter infideles non accidit. Vnde pro adulterio, inquit Sanctus Thomas, si committatur à fidei, & ab infideli, cæteris paribus, grauius punitur fidelis, quam infidelis: tum propter notitiam veritatis ex fide; tum etiam propter Sacramenta fidei, quibus est imbutus, quibus peccando contumeliam facit; adde speciatim, ob Sacramentum matrimonij, quod per adulterium à fidei solum, non infideli violatur. Intelligenda est autem assertio de ignorantia infidelitatis non affectata; quia affectata potius aggrauat, quam minuit peccatum, vt cum Sancto Thoma 1, 2, quæstione 76. articulo 4. generatim dictum tom. 2. disputatione 4. quæstione 9. dub. 1.

DVBIVM III.

Quot sint species Infidelitatis; & quæ; qualisue inter eas quoad grauitatem comparatio.

S. Thomas 2. 2. q. 10. a. 5. & 6.

30 DE hac re, ex mente S. Thomæ cit. q. 10. a. 5. & 6. sequentes assertiones statuimus. ASSERTIO I. Penes diuersitatem errorum pugnantium cum fide, non distinguuntur, nec possunt distingui sine determinari certæ species Infidelitatis. Ita S. Thomas cit. a. 5. ex communi. Ratio est. Tum quia errores eiusmodi possunt esse infiniti. Tum quia sola diuersitas materialis obiectorum, non sufficit ad specificam distinctionem actuum, seu habituum. Ex quo sequitur, cæteris paribus, ac in eodem subiecto, omnes errores fidei esse eiusdem speciei.

31 ASSERTIO II. Penes diuersum tamen modum, quo infidelitas fidei aduersatur, recte vniuersim constituuntur tres diuersæ species Infidelitatis; nimirum Paganismus, Iudaismus, & hæresis, seu Apostasia. Ita Sanctus Thomas citat. quæst. 10. art. 5. ex communi. Probatur primo auctoritate Ecclesiæ. Nam etiam Cælestinus Papa, in quadam epistola ad Episcopos Galliæ, quæ habetur in Concilio Ephesino, easdem tantum tres species Infidelitatis commemorat: Et Ecclesia, in die Parasceues, pro iisdem tribus tantum Infidelium generibus, Iudæis scilicet, Paganis, & hæreticis sigillatim orare consuevit. Deinde probatur ratione Sancti Thomæ. Aut enim Infidelitas aduersatur fidei nullo modo susceptæ, & est Paganismus: aut fidei susceptæ solum in figura & vmbra, nempe in Circumcisione, & Sacramentis veteris legis, quæ fuerunt vmbra futurorum; & est Iudaismus. Aut denique aduersatur fidei in se ac formaliter, siue vt loquitur S. Thomas, secundum ipsam veritatis manifestationem susceptæ; & est hæresis quæ etiam communi nomine vocatur apostasia à fide; præsertim si quis

à fide Christiana prorsus ad Paganismum aut Iudaismum deficiat.

32 Ex quibus sequitur, ad has tres species Infidelitatis quosuis Infidelitatis modos reuocari: cum sit diuisio adæquata; vt pote per terminos contradicentes facta; quod in specie ita vltius declaratur. Etenim Infidelitas illius, qui infans baptizatus, etiam inter hæreticos, postea sua sponte cum hæreticis in fide iungitur, ad hæresim pertinet, vt ex communi docet Gregorius de Valentia q. 10. punct. 3. Sicut & infidelitas Iudæi, qui reiecto Iudaismo, ad hæreticos transit, adeoque hæreticæ seu potius nulla fide imbutus, baptismum recipit; vt tandem etiam fatetur Bannes hic cit. a. 5. non solum quia simul eodemque tempore, & fidem veram ac Catholicam, cuius est baptismus, profitetur, & simul eandem per hæresim abnegat; sed etiam quia talis ipso saltem affectu hæresis malitiam directe approbat, etsi fidem formaliter nunquam susceperit, nisi in suo signo seu Sacramento. Infidelitas autem Mahometana, quia nec baptismum habet, nec in cæteris totam fidem, sicut nec totam veterem legem recipit, licet ex parte Euangelium, partim etiam legem Moyfi profiteatur, ad Paganismum pertinet, vt docent Caietanus & Arragonius hic cit. a. 5.

33 Quin etiam fieri potest, vt quis duas species infidelitatis simul contrahat, vt notauit S. Thomas eodem a. 5. ad 3. Nam si quis ex Christiano fiat Iudæus, is simul reuserit & hæresis seu Apostasia, ratione fidei Evangelicæ, post eius professionem, negatæ; & perfidiæ Iudæicæ, ratione professionis Iudæicæ corruptentis figuram Euangelij, vt notauit etiam Caietanus ibidem. Idem dicendum videtur, si infans baptizatus, postmodum inter Paganos vel Mahometanos educatus, culpabiliter in Paganorum vel Mahometanorum infidelitatem incidat; etsi Bannes eodem a. 5. putet, tantum fore Paganismum. Idem dicendum est, si catechumenus post fidem semel susceptam, ad Paganismum v. g. aut Iudaismum redeat; etsi Bannes cit. a. 5. tantum hæresis peccatum; Valentia autem cit. punct. 3. eius infidelitatis, ad quam magis deficit, velint committere.

34 Sane quidem ad hæresin S. Thomas determinate non requirit actualem baptismi susceptionem, vt recte aduertit Bannes; licet oppositum innuat Caietanus & supponere videantur Valentia & Arragonius locis cit. Sicut neque ad eam determinate requiritur professio fidei, proprijs verbis aut signis ex intentione facta; sed sufficit aut suscepcio fidei habitualis in baptismo, vel actualis fides extra Sacramentum propria intentione suscepta.

Nec obstat, quod Paganismus fidei nunquam susceptæ repugnat; quod non facit ille, qui ex Christiano ad Paganos transit. Hinc enim tantum probatur, eiusmodi Christianum in opere quasi externo nõ habere consummatum Paganismi peccatum. Interim tamen hoc ipso, quod Paganorum infidelitatem, cum omni suo modo ac malitia approbat, ipso certe affectu peccatum Paganismi committit. Quod etiam secundum proportionem affirmauerim de

Iudæo, aut alio fidei, si quis olim ante legem Evangelicam, ad Paganismum defecerit: secus si quis manente cognitione veri Dei, aut etiam, legis Mosaicæ professione, in particulares alios circa religionem errores incidisset: is enim tunc solum hæreticus censendus erat.

35 **ASSERTIO III.** Tres illæ Infidelitatis species in genere moris notabiliter differunt; ita ut distincte etiam in confessione sint explicandæ; siue interim metaphysice loquendo vere ac proprie distinguantur specie, siue non. Ita habet communis omnium sententia. Probatur & declaratur assertio: quia longe aliud est moraliter loquendo, fidem semel susceptam negare, aliud non susceptam. Rursum aliud susceptam in figura, aliud in veritate susceptam negare. Sicut aliud est susceptam ordinem aut officium deferere, aliud nunquam suscipere. Oritur enim ex ipsa susceptione & professione fidei peculiaris obligatio eam conseruandi; quod in alijs virtutibus non ita accidit. Ratio est; tum quia peculiaris malitia est agnitæ semel veritati repugnare: tum quia ipsa fidei professione aliquis in cœtum fidelium receptus, ad eiusdem leges sese obstringit, ne ab ijs pro libitu desistere possit. Accedit, quod Pagani (à toto genere) totam fidem & mentem, & externis signis omnimodo rejiciunt: Iudæi totam quidem fidem Christianam in se ipsa similiter rejiciunt; at in figura, tamen, & externis quibusdam signis recipiunt & profitentur: hæretici communitè neque fidem quidem re ipsa exhibitam, siue in se spectatam, aperte totam rejiciunt, sed tantum ex parte: quamuis interim mente ac animo totam fidem re ipsa perdant.

36 Et quia species peccatorum, saltem in genere moris diuersæ, plane distincte in confessione explicandæ sunt, ut omnes faterentur, ideo necessè est, etiã eas, quas diximus species Infidelitatis, in confessione distincte exprimere, ex omnium sententia: siue interim metaphysice, ut quidam volunt propria ac vera specie non distinguantur, siue distinguantur, ut sentiunt Caietanus, Bañes, & Arragonius cit. a. 5. asserentes scilicet, distinctionem eam inuoluerè diuersitatem obiecti. Aliud enim obiectum esse hæresis, nempe contrarium fidei professæ, (siue susceptæ) aliud Iudaismi, nempe contrarium fidei promissæ, (seu in figuris adhibitatæ); aliud paganismi, utpote cõtrarium fidei nec professæ, nec promissæ. Accedit, quod paganismus ita recedit à fide Christiana, ut eam nullo modo profiteatur; Iudaismus ita, ut eam profiteatur in figura, in se tamen eam neget: hæresis vero (saltem prout cæteras species infidelitatis excludit) Christianam fidem in se profiteatur, etsi quosdam eius articulos negat. Quæ tamen non est ipsa ratio principalis distinguendi eas species, ut ex Sancto Thoma retulimus; sed potius est quid desumptum ab obiecto materiali, circa quod erratur, in quo Iudaismus hæresin, & utramque paganismus grauitate superat, cum tamen simpliciter, & absolute loquendo, contrarium dicendum sit, ut inferius ex S. Thoma dicitur.

ASSERTIO IV. Quin etiam ipsa nonnunquam particularis ac materialis à vera fide aberratio in confessione explicanda est. Probatur & declaratur assertio. Nam Gregorius de Valentia hic quæst. 10. punct. 3. vniuersim docet, etiam ipsam particularis erroris qualitatem in confessione explicandam: quod tamen vniuersim nimis durum, nec vsitatum, aut satis rationi consentaneum videtur; quandoquidem errores fidei per se specie non differunt, & multi nec moraliter quidem secundum grauitatem admodum differunt. E contrario Arragonius dum conformiter S. Thomæ hic articulo 5. asserit, tres illas Infidelitatis species esse infimas, & de cætero omnes errores contra fidem tantum materialiter inter se differre, & efficere solum numericam distinctionem intra prædictas species, vniuersim indicat; eiusmodi errores particulatim explicandos non esse.

37 Mihi vero eiusmodi à fide aberratio eatenus saltem videtur in confessione explicanda, quatenus tum ex multitudine errorum, tum quandoque ex ipso quoque materiali obiecto erroris (puta si immediatè circa DEVM, eiusue attributum aliquod accidat) notabiliter aggrauatur Infidelitatis peccatum, etiam in eadem specie, iuxta ea, quæ generatim suo loco in materia de pœnitentia dicuntur. Qua de causa etiam certum existimo, in ipso quoque apostasiæ peccato explicandum esse, non solum an quis ad Turcas, an ad Idololatrias defecerit, etiam si ex dictis hæc peccata Infidelitatis specie non differant; sed etiam in peccato hæresis saltem ipsam hæreseos sectam generatim manifestandam, ut constet, an quis fuerit Anabaptista, an Luthetanus, an Calvinianus seu Zuinglianus, an Trinitarius, an plures eiusmodi sectas simul iunctas habuerit: quod ita re ipsa etiam existimo in praxi obseruari.

38 **ASSERTIO V.** Ratione modi, quo eiusmodi Infidelitatis species repugnant fidei, adeoque etiam simpliciter & absolute loquendo, deterrima est hæresis; hinc Iudaismus, postremo Paganismus. Ita S. Thomas cit. quæst. 10 art. 6. ex communi. Probatur ex illo 2. Petri 2. vers. 21. *Facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat illis, non cognoscere viam iustitiæ, quam post agnitionem retrosum conuerſi ab eo, quod illis traditum est, sancto mandato. Contigit enim illis illud veri proverbij: Canis reuersus ad suum vomitum: et sus lota in volutabro luti.* Idem docent SS. Patres speciatim Hieronymus in caput 18. Isaïæ circa illud, *Vae terra cymbalo alarum,* &c. & Chryostomus homil. 50. ad populum Antiochenum. Ratio colligitur ex dictis.

39 **ASSERTIO VI.** Extensius autem, & ratione errorum materialium cum fide pugnantium, adeoque secundum quid, res fere & à toto genere contrario modo se habet, ut nimirum paganismus Iudaismum & hæresin, Iudaismus hæresin grauitate superet. Ita Sanctus Thomas ibidem, ex communi. Ratio est, quia circa plura errat Ethnicus, quam Iudæus, & Iudæus, quam hæreticus, intellige regulariter, & quasi

à toto genere; quandoque enim hæretici etiam, ex hoc capite Ethnicorum malitiam superant, vt de Manichæis notat Sanctus Thomas cit. articulo 6. de nostris hæreticis Valentia cit. pun. 3. Plura dub. 5. vbi in specie de hæresi & apostasia agitur.

DVBIUM III.

An omnes Infidelium actiones sint peccata.

S. Thomas 2. 2. q. 10. a. 4.

Pertinet hæc etiam dubitatio ad Infidelitatem, eiusque naturam in genere cognoscendam. Neq; vero est hæc eadem quæstio cum illa, quam tractauimus in materia de gratia tom. 2. disputat. 6. quæstio. 3. dub. 2. an homo possit vllum opus bonum morale facere, sine gratiæ auxilio, vt nonnulli existimasse videntur; quandoquidem Infidelitas non excludit omne auxilium gratiæ, sed solum fidem.

Neq; etiam secundo proprie eadem hæc quæstio est, cum illa Augustini, contra Iulianum l. 4. c. 3. an Infideles habeant aliquas *veras virtutes*; non solum quia vocula *veræ virtutis* emphatica est, & Augustino, aliisque sacris scriptoribus proprie virtutem Christianam, & ad iustitiam Christianam pertinentem sonat, vt inferius dicetur, sed etiam quia virtus simpliciter & absolute dicta habitum significat, eumque ita in suo genere perfectum, vt subiectum vere & absolute denominet: fieri autem potest, vt licet absque fide paucæ quædam actiones bonæ morales eliciantur, nunquam tamen constans virtutis habitus acquiratur, multitudine scilicet vitiosorum actuum vim bonorum actuum, ad constantem habitum, virtutis gignendum, prorsus obliterante ac enervante.

Neque tertio quæstio est, an actio, quæ non est ex fide, hoc est, non secundum conscientiam dictamen, iuxta phrasin Apostoli Rom. 14. v. 23. possit esse moraliter bona. Nam & in hoc omnes tam Catholici, quam hæretici consentiunt, actionem eiusmodi bonam esse non posse, vt suo loco dictum tom. 2. disp. 2. q. 6. dub. 2.

Vt mirum sit, fuisse qui cum super hæc quæstione diu multumque disputasset, asserendo, Augustinum contra Pelagianos contrarium asserentes indubitate sensisse, omnia opera Infidelium esse peccata, idq; etiam ex eodem docuisse Gregorium Ariminensem, & Cassalium; eamque S. Augustini mentem fuisse, etiam plures recentiores, euidentia verborum Augustini conuictos, agnouisse, imo omnes Catholicos circa rem hanc (vbi de Augustini mente agitur) prope consentire, & quod amplius est, omnes Patres, saltè eos, qui tempore Augustini, & post ipsum vixerunt, contraque heresin Pelagianam & semipelagianam scripserunt, idem cum S. Augustino docuisse; tandem tamen totam controuersiam ad eum sensum reuocat, vt & Augustinus, & Patres cæteri, per fidem intellexerint practicum conscientie dictamen,

iuxta phrasin Apostoli Rom. 14. v. 23. Quasi vero Pelagiani, contra quos ea in re disputat Augustinus, senserint, aliquid contra conscientiam aut rectum conscientie dictamen factum, esse bonum, & expers peccati, quod nemo dixerit.

Nec quarto hoc loco proprie quæritur, vtrum sine fide possit fieri vllum bonum opus meritorium vitæ æternæ: quamuis enim hoc aliqui contra Pelagianos controuersum sit, proprie tamen & ex instituto non hoc loco, sed in 1. 2. de meritis bonorum operum disputatur. Obiter tamen hic etiam aliquid cum S. Thoma dicetur.

Alius est igitur status huius controuersie, siue duplex. Primus contra huius temporis Sectariorum, an absque fide iustificante, adeoque ab ijs, qui nondum sunt renati & iustificati, vllum opus bonum morale & peccati expers fieri possit. Illi enim simpliciter docent, omnia opera, non solum infidelium, qui fide dogmatica carent, sed etiam non renatorum, qui, vt aiunt, fide iustificante, seu potius ipsa iustitia destituuntur, non solum esse peccata, quod etiam de operibus iustorum dicunt; sed etiam à Deo pro peccatis, & quidem mortalibus, æternamque damnationem adferentibus imputari, vt videre est in Apologia confess. August. a. 18. & 20. & in articulis Smalcaldicis de lib. arbit. & apud Caluinum lib. 2. Instit. cap. 3. & lib. 3. cap. 120.

Alter controuersie status & sensus est, contra quosdam Catholicos Doctores, an saltem omnes actiones eorum infidelium, qui Deum verum, nullo modo cognoscunt, sint peccata. Etenim Gregorius Ariminensis in 2. dist. 41. q. vn. a. 2. docet, etsi quidè infideles, qui Deum verum aliquo modo saltem ratione naturali cognoscunt, possint quædam opera moraliter bona facere, omnes tamen actiones eorum Infidelium, qui Deum verum non cognoscunt, esse peccata, eo quod tales ad malum finem, vel certe non ad debitum finem, ipsum scilicet Deum, qui est vltimus finis noster, referant omnia. Quam sententiam ex instituto etiam tuetur Gaspar Cassalius l. 1. quadripart. iust. à cap. 21. vsque ad 27. Fauet eidem sententiæ aliquo modo Capreolus in 2. distinctio. 41. quæst. vn. articulo 3. vbi Gregorij sententiam admittit quantum ad actiones alioqui ex præcepto Dei eliciendas, quas nempe existimat necessario ad Deum aut formaliter, aut virtualiter referri debere.

Male vero Cassalius pro eadem sententiâ referit omnes illos, qui vel negant, aliqua creatura fruendum esse, vel docent, omnes actiones moraliter bonas debere aliquo modo, siue explicite, siue implicite, ad Deum velut vltimum finem referri. Vtrumque enim præstari potest, etiam ab eo, qui Deum vnum non cognoscit, vt inferius dicetur. Male etiam Arragonius hic q. 10. a. 4. pro eadem sententiâ allegat eos, qui dicunt, sine speciali Dei gratia nullum opus bonum fieri posse, quod etiam putat sensisse Augustinum. Sed est impertinens ad propositum; quandoquidem etiam infideles non omnino carent eiusmodi gratia speciali & actuali, vt superius dictum.